

Till Finansdepartementet

Diarienummer Fi2024/02595

fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till fi.fma.b@regeringskansliet.se

Remissyttrande över Kontantutredningen

Sparbankernas Riksförbund ("SR") har beretts tillfälle att svara på förslagen i Kontantutredningen och önskar framföra följande.

SR är en branschorganisation för Sveriges sparbanker och representerar 56 sparbanker och 25 sparbanksstiftelser. Tillsammans utgör landets sparbanker en betydande del av den finansiella infrastrukturen utanför storstäderna och ett flertal av SR:s medlemsbanker tillhandahåller i dagsläget kontanthanteringstjänster och bidrar därmed till en fungerande kontantinфраstruktur i Sverige.

SR anser sammanfattningsvis att det är rimligt att Sverige har en infrastruktur för kontanter och att banksektorn har ett ansvar i detta samtidigt som det är rimligt att kontanter även ska kunna användas som betalmedel. SR anser dock att en modell med incitament är att föredra framför tvingande krav gentemot bankerna och motsätter sig den prisreglering som Kontantutredningen föreslår. Vidare anser SR att staten bör ta ett större ansvar för kontanternas användning och att omfattningen av detta ansvar behöver förtydligas. Slutligen anser SR att utredningens förslag behöver analyseras närmare vad gäller dess påverkan på förekomsten av penningtvätt och annan brottslighet.

Acceptans av kontanter

Utredningen anser att det vilar ett stort samhällsansvar på försäljare av livsnödvändiga varor och på betalningsmottagare som erbjuder offentligrättsliga tjänster och att dessa

därför ska åläggas en skyldighet att acceptera kontanter som betalning. SR anser att det är rimligt att kontanter inte bara ska finnas tillgängliga utan att de också ska kunna användas i samhället. Av utredningens bedömning av förslagets konsekvenser framkommer dock att endast ett mindre antal livsmedelshandlare i dagsläget inte godtar kontanter och att inget apotek som inte gör det har kunnat identifieras. Detta väcker frågan om lagförslaget kommer medföra någon reell förändring kring kontantbruket i landet, annat än en ökad regleringsbörda för de berörda parterna, vilket i sin tur väcker frågan om lagförslaget är ändamålsenligt. Enligt SR kan det finnas anledning att ytterligare analysera frågan.

Infrastruktur för kontanter

SR anser att det är rimligt att Sverige har en fungerande kontantinfrastruktur och att kontanter är tillgängliga för landets invånare och att företag har tillgång till de kontanttjänster som behövs för att kontanter ska kunna fungera effektivt som betalmedel. Att landets större banker tar ett ansvar i frågan anser SR likaledes vara rimligt men SR motsätter sig den föreslagna modellen där staten ålägger ett visst antal banker att tillhandahålla tjänster och i förväg planerar vad dessa tjänster får kosta.¹ Enligt SR är det alltför långtgående och principiellt inte oproblematiskt att staten ålägger enstaka banker att utföra vad som närmast är betrakta som ett gemensamt samhällsintresse och samtidigt låter dem bära kostnaderna för detta med hänvisning till att bankerna historiskt visat lönsamhet.

För att kontantanvändningen ska återta sitt fotfäste i samhället behövs en modell för kontanttjänster där prissättningen är attraktiv för kunderna men också lönsam för bankerna. Med en sådan modell skulle incitament kunna skapas för bankerna – alla banker och inte bara de största – att tillhandahålla de tjänster som behövs för att bevara och stärka kontanternas ställning som betalmedel. I den mån det regleras vad bankerna får ta betalt för sina tjänster bör detta begränsas till att prissättningen ska vara skälig.

Ett alternativ SR anser bör övervägas är en koppling mellan bankers kontanthållning och den räntefria inlåning Riksbanken sedan årsskiftet kan besluta om enligt 8 kap. 16 § lagen om Sveriges riksbank. Om beräkningen av den inlåningsbas som bankernas inlåning till Riksbanken baseras på skulle ta hänsyn till respektive banks

¹ Det kan noteras att den föreslagna bestämmelsen om prisreglering skiljer sig mellan författningsförslaget i utredningens första kapitel och författningskommentaren i trettonde kapitlet varför det är oklart vad som exakt är utredningens förslag.

kontantvolym skulle ett incitament för bankerna att erbjuda kontanttjänster skapas, vilket vore positivt för kontanternas ställning som betalmedel.

Staten och Riksbankens ansvar

Utredningen föreslår att Riksbanken ska ges ett vidgat mandat att ansvara för att kontanter ska kunna användas i hela Sverige. SR anser att det är positivt om statens roll för bruket av kontanter stärks men att det måste förtydligas vad som omfattas av ansvaret. Det formulerade förslaget – att Riksbanken ska *bidra* till att kontanter kan användas för betalningar i betryggande utsträckning – riskerar enligt SR att bli alltför vagt. Det framgår heller inte av utredningen vilket konkret ansvar Riksbanken förväntas ha eller vilka åtgärder Riksbanken förväntas utföra. Utredningen anger att den av naturliga skäl inte har några konkreta exempel på åtgärder som Riksbanken kan tänkas behöva engagera sig i för att leva upp till det föreslagna mandatet, vilket enligt SR framstår som en brist i utredningen. Om det är oklart vad Riksbanken förväntas göra med sitt mandat väcks frågan om varför och på vilka grunder mandatet lämnas. SR ser det dock som positivt att staten genom Riksbanken tar ett större ansvar för kontanternas användning. Vad detta ansvar ska omfatta bör dock utredas närmare och därefter uttryckas tydligare.

Förslagets påverkan på förekomsten av penningtvätt m.m.

Utredningen belyser endast i ett mycket kort avsnitt förslagets bedömda påverkan på förekomsten av penningtvätt, finansiering av terrorism eller annan brottslighet och bedömer att förslagen kommer ha en positiv effekt på möjligheten att begränsa denna brottslighet. Givet att det är betydligt svårare för banker att spåra kontanter jämfört med digitala flöden samtidigt som det föreslås bli obligatoriskt för aktuella banker att tillhandahålla kontanttjänster till alla företag som inte av uppenbara skäl är olämpliga att hantera kontanter är det svårt för SR att dela slutsatsen att förslagen kommer ge en positiv effekt på möjligheten att begränsa förekomsten av penningtvätt och annan brottslighet. SR efterlyser ytterligare analys över hur förslagen kommer att påverka förekomsten av brottslighet innan de genomförs.

Implementeringstiden

De föreslagna lagändringarna föreslås träda i kraft redan den 1 januari 2026. Det betyder att de aktörer som berörs av lagändringarna kommer att få en mycket kort tid på sig att genomföra alla de ändringar som krävs för att efterleva lagkraven från att

ändringarna har beslutats av riksdagen. SR anser att de aktörer som träffas av lagkraven måste ges realistiska möjligheter att efterleva kraven.

Stockholm den 19 maj 2025

SPARBANKERNAS RIKSFÖRBUND

Björn Elfstrand
Verkställande Direktör

Frederick Sheppard